לכבשתו, והעני, הואיל ונדחה ידחה, אמר רב הונא בריה דרב יהושע *שמע מינה תלת שמע מינה בעלי חיים נדחים א] וקדושת דמים ב] נדחה, ודחוי מעיקרא הוי דחוי, ג] מתיב רב עוקבא בר חמא *המפריש נקבה לפסחו קודם הפסח תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה פסח, ילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו פסח, ד] ר"ש אומר הוא עצמו יקרב פסח שמ"ע בעלי חיים אינם נדחים (א) (אמרי דבי) רבי אושעיא כי ה] אמרינן לרבנן, דר"ש ס"ל בעלי חיים אינן נדחין ו] (והגרלה אינה מעכבת) דתניא *מת אחד מהן מביא חבירו שלא בהגרלה דברי ר"ש אלמא קסבר *בעלי חיים אינן נידחין והגרלה אינה מעכבת/ *אמר רב חסדא ג אין הקינין מתפרשות אלא אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן, אמר רב שימי בר אשי מאי טעמא דרב חסדא? דכתיב ולקחה שתי תורים וגו' ועשה הכהן וגו' אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן מיתיבי ז] ועשהו חטאת *הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת ואין כהן עושה חטאת שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם ת"ל ועשהו חטאת הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת קתני ח] שם דומיא דגורל מה גורל לאו בלקיחה ולאו בעשייה אף השם נמי לאו בלקיחה ולאו בעשייה? אמר ט] רבא ה"ק ומה במקום שלא קידש הגורל (ב) בלקיחת בעלים ובעשיית הכהן, קידש השם אי בלקיחת בעלים אי בעשיית כהן, כאן שיקדש הגורל שלא בלקיחה ושלא בעשייה אינו דין שיקדש השם אי בלקיחה אי בעשייה, ת"ל ועשהו חטאת הגורל י] עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת: מיתיבי א) מטמא מקדש עני שהפריש מעות לקינו והעשיר יא] [ואח"כ] אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ואין מוסיף ומביא יב] [חובתו] מדמי עולתו והא הכא דליכא לא לקיחה ולא עשיה וקתני מביא חובתו מדמי חטאתו יג] ולא מדמי עולתו? א"ר ששת ותסברא מתניתא מתקנתא היא דקתני והעשיר יד] [ואח"כ אמר..] והא"ר אלעזר א"ר אושעיא ד מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני לא יצא, (ג) אלא מאי אית לך למימר שכבר אמר משעת עניותו ה"נ טו] שכבר אמר משעת הפרשתו, ולר' חנא א"ר טז] (אושעיא) דאמר יצא מאי איכא למימר (ד) תני ואח"כ לקח יז] ואמר מיתיבי ג מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא, עשיר שהביא קרבן עני לא יצא תיובתא דר' חנא א"ר אושעיא? אמר לך שאני גבי מצורע דמיעט רחמנא זאת אי הכי אפילו מצורע עני נמי שהביא קרבן עשיר לא יצא? לאיי הא אהדריה קרא תורת והתניא תורת לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני שיצא? תלמוד לומר זאת ולילף מיניה? אמר קרא ואם דל הוא ואין ידו משגת מצורע יח] הוא דעשיר שהביא קרבן עני (ה) הוא דלא יצא אבל מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני יצא:

מתני' ג ר"ש אומר כבשים קודמין יט] (את) העזים בכל מקום, יכול מפני שהן מובחרים מהם? ת"ל ואם כבש יביא קרבנו לחטאת מלמד ששניהם שקולין, תורין קודמין לבני יונה בכל מקום, יכול מפני שהן מובחרים מהן? תלמוד לומר כ] *(תור ובני) יונה או תור לחטאת מלמד ששניהם שקולין, האב קודם לאם בכל מקום יכול מפני שכיבוד האב (ו) כא] (קודם) על כיבוד האם? ת"ל איש אמו ואביו תיראו מלמד ששניהם שקולין אבל אמרו חכמים האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו ד) חייבין בכבוד אביו, וכן בתלמוד תורה אם זכה הבן לפני הרב הרב קודם את האב בכל מקום מפני שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו: **גמ'** ה) ת"ר ד' צווחות צווחה עזרה צווחה אחת הוציאו מיכן בני עלי חפני ופנחס שטימאו את ההיכל צווחה שניה פתחו שערים ויכנס יוחנן בן נדבאי תלמידו של פינקאי וימלא כרסו מקדשי שמים, אמרו על כב] בן נדבאי שהיה אוכל ארבע סאה גוזלות

א) [יומא מא: כל הענין] ב) (נדה ע ערכין ח) נגעים פי"ד מי"ג ג) פסחים מ: ד) קדושין לא. (לו) ה) פסחים מ: [וע"ש כמה שינויים]

לכבשתו · כלומר במקום כבשתו שלה להקריב קרבן עני: **והעני הואיל ונדחה** · שבשעה שהפרישו לא היה ראוי להקריבו דר' אושעיא לטעמיה דאמר לקמן מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא: **ידחה** · לעולם: **קדושת דמים מדחה** · מהוקדש בתחלה לדמים כמו זה שתחלתו לא קדש אלא לדמיו דהא עשיר הוה מדחתו קדושת דמים לעולם מקדושת מזבח, וא"ת הלא אין פדיון דמים לעוף ה"מ היכא דנראה להקריב בשעת הפרשה כגון אם הפרישו בעניות ונסתאב אבל זה לא חלה עליו קדושת מזבח מעולם: **וש"מ דיחוי מעיקרא** · דלא נראה מעולם כג] דלא חל עליו קדושת מזבח מעולם ומדחה הוי דיחוי לעולם וכ"ש נראה ונדחה פשיטא לן בכל דוכתא דשוב אינו חוזר ונראה: **קודם לפסח** · כדי נסבא: **ילדה** · אפילו זכר ירעה דמכח קדושה דאמיה בא: **שמע מינה** · מדר"ש: **מת אחד מהן** · משעירי יוה"כ מביא חבירו מן השוק שלא בהגרלה ויקרב זה הנותר אם של שם הוא דאין בעלי חיים נדחין אע"ג דאבד בן גילו ונדחה זה, חזר ונראה, ואין דיחוי אלא בעלי חיים: **אין הקינין מתפרשות** · אי זה לעולה ואי זה לחטאת: **אלא או בלקיחת בעלים** · אם לקח זה לשם עולה וזה לשם חטאת אין הכהן יכול לשנותה בשעת עשיית קרבן דקבעתה השם: **או בעשיית כהן** · שאם לא (ז) הפרישום הבעלים בשעת לקיחה יכול הכהן לעשות איזה שירצה עולה וחטאת ואף על גב דהפרישוה בין לקיחה לעשייה לא קבעו השם ויכול כהן לשנותן ולעשות את החטאת עולה: **ולקחה שתי תורים וגו'** · אחד לעולה ואחד לחטאת וגבי עשייה נמי כתיב ועשה הכהן את האחד וגו': **ואין השם עושהו חטאת** · שאם לא הגריל אלא אמר זה לשם חטאת וזה לעזאזל לא קבע עליהן השם ויכול להחליף: **במקום שלא קדש הגורל** · בכל הקרבנות: **אף השם נמי** (ח) · שקדש השם בשאר הקרבנות אף על גב דלאו שעת לקיחה ועשייה היא וקתני קדש השם סתמא ואפי' קינין שקדש השם: **אי בלקיחה אי בעשייה** · כגון גבי קינין: **ואמר** · אחר שהעשיר אלו לחטאת ואלו לעולה ושעה שהאיל והעשיר חייב להביא חטאת בהמה בדמיו, מוסיף מעות מביתו על דמי חטאת ומביא חובתו בהמה, נ"א נכסים ודמי עולה ילכו לנדבה ואינו מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו דקבע שם עולה על המעות ואינו יכול לשנותן לחטאת והא הכא כשהפריש המעות לא לקיחה ולא עשייה היה וקתני דקבע עליהן השם: **לא יצא** · וכיון דלא יצא היכי מצי קבע והא העשיר ולא היה ראוי לקרבן עני: **אלא מאי אית לך למימר שכבר אמר** · אלו לחטאת ואלו לעולה קודם שהעשיר והך מתניתא משבשתא היא (ט) כד] דתני העני והעשיר ואמר אלו לחטאת: **הכא נמי וכבר אמר משעת הפרשה** · שבשעת הפרשה אמר אלו לחטאת ואלו לעולה דה"ל בשעת לקיחה אבל הקדישן סתם שוב אין השם קובעו עד שעת לקיחה או עד שעת עשייה: **ולר' חנא דאמר יצא** · מטמא מקדש עשיר בקרבן עני והך מתניתא מתרצתא היא ושפיר קבע לאחר שהעשיר וליכא לתרוצי וכבר אמר: **מאי איכא למימר** · הדרא קושיין לדוכתיה דלאו שעת לקיחה ועשייה הוא וקבע: **ואם** · תהיה תורת המצורע: **תורת** · משמע תורה אחת לכולן ומאחר שאחד מרבה ואחד ממעט מסתמא דעני יוצא בקרבן עשיר דמעלין בקודש, ולא עשיר בקרבן עני דאין מורידין: **ואם דל** · בניחותא: **ולילף מיניה** · דמה מצורע עשיר אינו יוצא בקרבן עני אף מטמא מקדש עשיר נמי לא יצא בקרבן עני: **הוא** · משמע הוא ולא אחר: **מתני' כבשים קודמין לעזים** · דבכל (י) דוכתא כתיב מן הכבשים והדר מן העזים תקרא וכן כה] או שה בכבשים או בעזים: **יכול** · האומר הרי עלי עולה ויש לו כבש ועז יביא כבש: **ס"ג ת"ל ואם כבש יביא קרבנו לחטאת** · ולא גרסינן אם עז ת"ל ואם כבש יביא וגו' ולעיל מיניה כתיב כו] והביא את קרבנו שעירת עזים כז] כאן הקדים עז לכבש ובחטאת יחיד כח] כתיב אלמא איזה שירצה יקריב: **תורין קודמין לבני יונה** · דברוב מקומות כתיב ברישא תורין והדר בני יונה:

בקטח

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פ"ד מהלכות ק"פ הל' ד:

מ ב מיי' פט"ו מהלכות מעה"ק הל' ד ופ"ג מהל' פסה"מ הלכה כג ופ"ד הל' כד ופ"ו הל' א ופ"ג מהלכות שגגות הלכה ח:

מא ג מיי' פ"ה מהל' מחו"כ הל' יא:

מב ד מיי' פ"י מהל' שגגות הל' יג:

מג ה מיי' פ"ו מהל' ממרים הל' יד טוש"ע יו"ד סי' רמ סעיף יד:

מד ו מיי' פ"ה מהל' ת"ת הל' א טוש"ע יו"ד סי' רמב סעיף לד:

מסורת הש"ס

[לעיל כד: פסחים צח. קדושין ז: זבחים יב: נט. עג: תמורה כו:]

תוספתא תמורה פ"ג ע"ש

[יומא מ: סג: תמורה ו:]

[פסחים עג: צח. יומא סד: זבחים נט:]

[עירובין לז: יומא מא: נזיר כו:]

קדושין יד: [יומא מ: מא: חולין כב:]

רבינו גרשום

דאמר קרא כחטאתו גבי כשבה או שעירה כלומר דמהקדש כשבה או שעירה כי מעני דהתך מקצת מעות נהלינן על עוף ומייתי קרבן מנייהו היינו טעמא משום דכשבה ועוף תרוייהו מיני דמים נינהו אבל עשירית האיפה וכו': ומ"ה כתיב על חטאתו · גבי עשירית האיפה הכי קאמר דיכול להוסיף עליו כי העשיר: דאי כתיב על חטאתו גבי עוף · ולא גבי עשירית האיפה הוה אמינא כי מפריש מעות לקינו והעשיר כו': אבל הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר · הלין מעות דאפריש אי לא העשיר טובא ניתי עוף מן ביתו ולא מן הלין מעות דאפריש דלאו תרוייהו מיני דמים נינהו. ואי העשיר טובא נייתי כשבה או שעירה והלין מעות דאפריש לעשירי' האיפה יפלו לנדבה ומשו"ה כתיב גבי עשירי' האיפה דהיינו דלי דלות על חטאתו למידרש כדאמרן דאי העשיר מצי מוסיף עלייהו ומייתי עוף אע"ג דלאו תרוייהו מיני דמים נינהו ואי חזר והעשיר מוסיף ומייתי כשבה או שעירה: מטמא מקדש · שהיה עשיר והפריש קן תחת כבשתו שהיה חייב להביא כשהוא עשיר העני ועכשיו הוא ראוי להן הואיל ונדחה זה הקן כשהביא כשהוא עשיר שלא יצא כדאמר לקמן עשיר שהביא קרבן עני לא יצא עכשיו כשהוא עני נדחה שלא יצא (ע"כ שייך לדף הקודם): ש"מ בעלי חיים נדחין · קן זה שאין בו פסול בגופו: וש"מ קדושת דמים מדחה · כשהקדישו כשהוא עשיר לא קדש אלא לדמיו ומדחה מהקרבה: ודחוי מעיקרא הוי דחוי לעולם אע"ג דהדר איחזי: רבי שמעון אומר הוא עצמו · הולד זכר יקריב פסח אלמא דבעלי חיים אינן נדחין אע"ג דנקבה אפריש דלא הוה ראויה לפסח אמרי' [דהוולד קרב] כי אמר ר' אושעיא דבעלי חיים נדחין לרבנן דר' שמעון ולא לר' שמעון אשכחן נמי בדוכתא אחריתי דאית ליה בעלי חיים אינן נדחין דקאמר יביא חברו שלא בהגרלה ומזווג לזה דהאי דלא מת לא אידחי והגרלה אינה מעכבת: אין הקינין מתפרשות. שלא [יוכלו] לקרות להם שם זה לעולה וזה לחטאת אלא או בשעת לקיחת בעלים [דהיינו] בשעה שקונה אותם יקרא להם שם או בעשיית כהן כשהכהן יקריב אותם יקרא להם שם דכתיב ולקחה שתי תורים א' לעולה ואחד לחטאת וכתיב ועשה אותם הכהן א' חטאת ואחד עולה: הגורל עושהו חטאת. א) שעולה הגורל עליו: ואין השם עושהו חטאת: כלומר ולא קריאת שם עושהו חטאת: שיכול והלא דין הוא. שיהא השם עושהו חטאת: ומה במקום שלא קידש הגורל · בכל שאר הקרבנות: קידש השם · דבקריאת שם קבעו: קתני שם דומיא דגורל · דקאמר ומה במקום גורל דלא הוי לא בשעת לקיחה ולא בשעת עשייה וקבעו חטאת אף שם נמי יכול לקבוע בקינין אפילו שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה וקשיא לרב חסדא: אמר רבא [לא קשיא] הכי קאמר ומה במקום שלא קידש הגורל · בקינין לא בלקיחת בעלים ולא בעשיית כהן השם חמור שמקדש אי בלקיחת בעלים או בעשיית כהן: כאן · בשעירים שקידש הגורל שלא בלקיחה ושלא בעשייה אינו דין שקידש בהו השם אי בלקיחה אי בעשייה ת"ל ועשהו חטאת כו' [אבל] דלא קתני שם דומיא דגורל: מטמא מקדש · עני שהפריש מעות לקינו והעשיר דצריך לאיתויי ליה כשבה ואמר מאותן מעות שהפריש אלו לחטאת ואלו לעולה כשהוא רוצה עכשיו להביא כשבה שהיא חובתו מוסיף על אותן מעות שאמר אלו לחטאת מוסיף עליהן ומביא חובתו הכשבה מדמי חטאתו שמין אחד הוא שהרי הכשבה חטאת ואלו מעות חטאת ואין מוסיף על מעות שהפריש לעולת העוף ולהביא מהן כבשתו לפי שהמעות שהפריש לעולתו יש להן קדושה חמורה כעולה שכולה כליל וכשבה היא חטאת שקדושתה קלה מעולה ולפיכך אין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה והא הכא דלא איכא לא לקיחה ולא עשייה אלא הפרשה דאמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי וקתני מביא חובתו מדמי חטאתו אלמא דאיקבע להו שם שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה וקשיא לרב חסדא: אמר רבא ותסברא מתניתין מתקנתא היא דקתני העשיר · והדר אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי אי העשיר מי מצי מייתי קרבן עני: והאמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא כו' לא יצא אלא מאי אית לך למימר תריץ מתניתא ואימא מטמא מקדש שהפריש מעות לקינו והעשיר וכבר אמר משעת עניותו אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבתר דהעשיר לא הוה מצי אמר משום דר' אלעזר אמר ר' אושעיא הואיל ותרצת לה תריץ לה נמי הכי וכבר ב) אמר משעת עניותו ואמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבשעת לקיחה פירש: ולר' חנא אמר ר' יאשיה דאמר מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני יצא לטעמיה לא מצית אמרת וכבר אמר וקשיא לרב חסדא אמר לך רב חסדא תני לטעמיה דר' חנא מטמא מקדש שהפריש מעות לקינו והעשיר ואח"כ לקח ואמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבלקיחה אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דקבע להם שם בלקיחה כדאמינא: ג) קתני מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו · היכי מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו והלא כבר לקח מן הדמים חטאת העוף כגון דאמר תיחול קדושת דחטאת העוף זה עלוי מעות של חולין וחטאת נפקא לחולין והמעות נכנסו תחתיהן בקדושה ומוסיף עליהו מביתו וקונין חטאת בהמה וחטאת העוף מי איכא ליה פדיון מי מצי מחיל ליה על מעות אמר רב פפא הכא במאי עסקינן

א) אולי צ"ל או נעשהו כפי מה שעולה הגורל עליו. ב) נראה דצ"ל וכבר אמר משעת הפרשה דבשעת הפרשה אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי. ג) כל זה עד אחר אמר רב פפא הכא במאי עסקינן וכו' ליתא כאן ונראה שנפל מהגליון רק כן הוא ביומא ד' מ"א ע"ש.

שיטה מקובצת

א] עיין בחדושין: ב] דמים מדחה ודחוי אות ב' נמחק: ג] ד] עיין בחדושין: ה] כי ס"א קאמר לרבנן ור"ש אות ד' נמחק: ו] על תיבות והגרלה אינה מעכבת נרשם קו מלמעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: ז] הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת: ח] קתני שם גלין אע"ג דהכא לא בקינין [איירי] מ"מ קים ליה דרב חסדא אמר מילתיה בשאר קרבנות דאין שייך בהם קביעות אלא בהפרשה או בעשיית כהן מהר"י ז"ל: ט] אמר רבה הכי קאמר: י] הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת: יא] והעשיר ואמר אלו: יב] ומביא חובתו מדמי עולתו והא הכא דליכא לא לקיחה ולא עשיה וקתני מביא חובתו תימה לי מאי פריך לרב חסדא דאיהו קינין קאמר דאין מתפרשות אלא בלקיחת בעלים או בעשיית כהן אבל בדמים לא קאמר · ס"א וי"ל דמשמע ליה דרב חסדא קאמר נמי למילתיה בכל הקרבנות דאין קביעות עליהן אלא בלקיחת הבעלים או בעשיית כהן ולכך פריך עלה א) מהא דהא מקרא קא יליף ולקחה שתי תורים ועשה הכהן אחד חטאת וקרא בקינין משתעי אבל יכול להקדיש בכל עת שירצה וצ"ע · הרא"ש ז"ל: יג] חטאתו ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי תיבת ולא ל"ש ונמחק: יד] ואמר והא"ר ותיבת ואח"כ ל"ש: טו] ה"נ · ס"א שכבר לקח אמר משעת עניותו: טז] א"ר יאשיה דאמר תיבת אושעיא נמחק: יז] עיין בחדושין: יח] מצורע עשיר שהביא תיבת הוא ואות ד' נמחק: יט] קודמין לעזים בכל תיבת את ואות ה' נמחק: כ] ת"ל ובן יונה או תיבת תור נמחק: כא] האב עודף על תיבת קודם נמחק: כב] על יוחנן בן נדבאי שהיה אוכל ג' מאות עגלים ושותה ג' מאות גרבי יין ואוכל ארבעים סאה גוזלות [בקינוח סעודה]: כג] מעולם ונדחה הוי דיחוי לעולם וכ"ש נראה ונדחה פשיטא לן בכל דוכתא דשוב אינו חוזר ונראה: כד] היא דקתני והעשיר תיבת העני נמחק: כה] וכן שה כשבים או שה עזים חס"ד: כו] כתיב וכן פי' בערוך ערך כבש: כז] עזים ובעלמא מקדים כבשים לעזים כאן: כח] כתיב [ס"א] ובכל דוכתא כתיב אם כבש ברישא והדר מן העזים כדכתיב בכבשים או בעזים אלמא איזה שירצה יקריב דזה חשוב כמו זה ול"נ ת"ל אם כבש או עז:

א) נראה דמתיבת ס"א עד תיבת מהר"י ז"ל מוקף בכת"י מרובעים.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ש"מ בעלי חיים אינם נדחים א"ל ר' אושעיא כי אמרינן הנא לרבנן: (ב) שם ומה במקום שלא קדש הגורל ואפי' בלקיחת וכו' אי בעשיית כהן מקום שקדש הגורל: (ג) שם עשיר שהביא קרבן עני לא יצא וכיון דלא יצא היכי קבע אלא מאי: (ד) שם מאי איכא למימר לא תימא הכא ואח"כ אמר הנא ואח"כ לקח מיתיבי: (ה) שם הוא דעשיר שהביא קרבן עני לא כצ"ל ותיבת הוא נמחק: (ו) שם במשנה יכול מפני שכיבוד האב עדיף על: (ז) רש"י ד"ה או בעשיית כהן שאם לא פירשו הבעלים: (ח) ד"ה אף השם נמי מקום שקדש: (ט) ד"ה אלא מאי אית וכו' משבשתא היא אלא הכי איבעי ליה למיתני מטמא מקדש עני והפריש מעות לקינו ואמר אלו לחטאתי וכו': (י) ד"ה כבשים וכו' דבכל דוכתי קדמו הכתוב כבשים לעזים דכתיב מן הכבשים והדר.

נושא
דינו של ר' חסדא:
אין הקינין מתפרשות
אלא אי בלקיחת בעלים
אי בעשיית כהן
מבנה
קושיא על ר' חסדא
ממקורות שבהם רואים
קביעות הקרבן גם
שלא בשעת לקיחה
או עשייה

נושא
I מטמא מקדש עשיר
שהביא קרבן עני
1- ר' אושעיא - לא יצא
2- ר' חנא - יצא
II מצורע עשיר שהביא
קרבן עני - לכו"ע
לא יצא

נושא
עניני הקדמה אבל לא מתוך
שיש עדיפות
ויקרא יב:ו
ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת
תביא כבש בן שנתו לעלה
ובן יונה או תר לחטאת אל
פתח אהל מועד אל הכהן

נושא
ד' צווחות צווחה
עזרה

* נ"ל כגון
שעומדין לפניו
להקריב
להקריב
ראשון הנגש

לאחר אכילתו

בקינוח סעודה אמרו כל ימיו לא היה נותר בעזרה צווחה שלישית שאו שערים ראשיכם ויכנס א] (אלישמע) ישמעאל בן פיכאי תלמידו של פנחס וישמש בכהונה גדולה צווחה רביעית פתחו שערים והוציאו יששכר איש כפר ברקאי שמכבד עצמו ומבזה קדשי שמים מאי הוי עביד? הוה כריך שיראי על ידיה והוה עביד עבודה, מאי סליקא ליה? ינאי מלכא ומלכתא הוו יתבין, ב] מלכא אמר גדיא יאי ומלכתא אמרה אימרא יאי, אמרו נשייליה ליששכר איש כפר ברקאי דכהן גדול הוא ג] וקים ליה, (א)(קדירה) שיילוהו, א"ל אי גדיא יאי ייסק לתמידא, בהדי דאמר אחוי בידיה, אמר להון מלכא הואיל ואחוי בידיה קוצו לידיה דימינא, יהיב שוחדא קציוה לידיה שמאלא, שמע מלכא ד] אמר ליקצו נמי לידיה דימינא ה], אמר רב יוסף בריך רחמנא דשקליה ליששכר איש כפר ברקאי למטרפסיה ו] אמר רב אשי ולא הוה תני ליה דתנן ז] כבשים קודמין לעזים בכל מקום יכול מפני שמובחרין ת"ל ואם כבש מלמד ששניהן שקולין כאחת רבינא אמר אפילו מקרא נמי לא קרא דכתיב אם כבש...אם עז: א"ר אלעזר א"ר חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך [אל תקרי בניך אלא בוניך] ח] :

קוטן גסות ולצנות וארך במלכות

תורה אור

בקינוח סעודה · לאחר אכילתו : כריך ידיה בשיראי · כדי שלא ילכלך ידיו בבשר ובדם : אפקי בידיה · בלשון גסות ולילנות ומרד במלכות : למטרפסיה · לגמעו ליטנא אחריתא למלקותו : לא תנא · לא שנה משנה : ואם כבש · היינו קרא דמתני' דקדרים מיניה ר"ש שניהם שקולים דכתיב לעיל מיניה והביא (את) קרבנו שעירת עזים :

הדרן עלך המביא אשם וסליקא לה מסכת כריתות

(א) גמ' דכהן הוא וקים ליה דקא מסיק קרבנות כל יומא שיילוה אמר נמי :

[עמ"ש על הגליון בפסחים נז: בשם הערוך]

ברכות סד. יבמות קכב: תמיד לב: ע"ש נזיר סו:

[פ' בפסחים בפ' מקום שנהגו דף נז פירש"י כריך ידיה בשיראי ומגלגל פוסל בקדשים דבפ"ק ולקח הכהן שיקח בעצמו ועוד דבזיון הוא ועיין ב"ש]

ויקרא ד

שם ג|ז, יב

ישעיה נד

נושא

מיתה דיששכר איש כפר ברקאי שלא רצה לזכות ידיו קודם הקרבנות - ומה עלה בגורלו

הדרן עלך המביא אשם וסליקא לה מסכת כריתות

שיטה מקובצת

א] ויכנס ישמעאל תיבת אלישמע נמחק : ב] יתבין בסעודתא מלכא : ג] הוא דמקריב קרבנות כל יומא וקים ליה בגווייהו קריוהו ושיילוהו : ד] מלכא ואמר ליקצו : ה] דימינא קציות נמי לידיה דימינא : ו] למטרפסית מיניה בהאי עלמא אמר : ז] דתנן ר' שמעון אומר כבשים : ח] אל תקרי בניך אלא בוניך ודין סימן פירקא דמסכת כריתות ומסודתא דילהון תלתין וארבע אמרין מספקת דמא לאיתתא סימן אחר תלתין וארבע אמרי ספק דמא דמייתי :

הדרן עלך המביא אשם וסליקא לה מסכת כריתות

רבינו גרשום

עסקינן כגון שהפריש מעות לקינו לשתי פרידין ולא לקח אלא פרידה אחת לחובתו והעשיר והכי קתני אי התיא פרידה לצורך עולת העוף היא קרבה נדבה דלחובה לא חזיא דעשיר הוא והני מעות דפיישן דהוו לצורך חטאת העוף מוסיף עליהן מן בייתיה ומייתי חטאת בהמה והיינו דקתני מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ואי התיא פרידה דזבן חטאת היא תהיא חטאת העוף אולא למיתה דאין פדיון לעוף ודמי עולה דפיישי אזלן לנדבה דאין יכול להוסיף על דמי עולה להביא ממנה חטאת דאין משנין מקדושה חמורה לקדושה שהיא קלה ממנה אלא מייתי חטאת מן בהמה מן בייתיה ולא מדמי עולה : שאני גבי מצורע דמיעט קרא זאת תהיה · כלומר דעשיר יבא קרבן עשיר ולא קרבן עני : ולילף מיניה · לטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני דלא יצא כמו מצורע : אמר לך רב תנא אמר קרא במצורע ואם דל הוא : ת"ל אם כבש אם עז מלמד ששניהן שקולין · תורין (קודם) כתובין בתורה קודם לבני יונה בכל מקום : יכול מפני שמובחרים ת"ל ובן יונה או תור · לכך הקדים כאן ובן יונה מלמד ששניהן שקולין : וכן האב קודם כתוב בתורה לאם בכל מקום אבל אמרו חכמים כאן גבי כיבוד אב ואם דאע"ג דאמרינן דשניהן שקולין הני מילי לקיבול שכר שמקבל שכר על כיבוד אם כעל כיבוד אב אבל מכל מקום אמרו חכמים כיבוד האב קודם לכיבוד האם שהוא ואמו חייבים בכבוד אביו : וכן בתלמוד תורה אם זכה הבן לפני רבו · הרב שלומד ממנו חכמה וזכה ששלה בידו תלמודו כיבוד רבו קודם לכיבוד אביו שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו : שטימאו את היכל ה' כדכתיב כי נאצו האנשים האלה את מנחת ה' · וכתיב ואשר ישכבון הנשים הצובאות : מלכא אמר גדיא יאי · עזים מובחרים מכבשים לקרבן . בהדי דאמר אחוי בידיה · היה מוליך ומביא ידו לפני המלך ולא היה מדבר באימה (ובהרבות) לפני המלך : למטרפסיה · דינו . הידים שהיו מבזים את הקדשים שנחתכו : אם כשב אם עז · מלמד ששניהם שקולין :

הדרן עלך המביא סליק מסכת כריתות

פסקי תוספות על מסכת כריתות

והב אלו הפסקים מהתוספות חדשים

שלשים ושש

א כשיש סכנה אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש : ד"ה ואי אתא : דף ג ע"ב

ב אם אין לו יין קפריסין מביא במקומה חמר חיוריין עתיק : (ד"ה בגמ') (דף ו) :

ג מלח סדומית לצרוך בה את הציפורן אבל לא יערב מלח בקטורת דאפילו למ"ד דבעי מלח היינו בשעת הקטרה דכל הטעונין עשונים מלח . וכפה הירדן נר"ע נמי היינו לצרוך בה [את הציפורן] : ד"ה מלח סדומית : דף ו

ד שופר אין בו קדושה אלא תשמישי מצוה דהא מרק . יין או מים עושין להוסיף לנאתו ולא מי רגלים מפני הכבוד : ד"ה מסייעי : שם

ה בכל שנה מפטמין ג' מאות וששים ושמנה מנין בכל יום נקטר מנה פרס בבקר ופרס בערב הלכה למשה מסיני ואם לא הקטיר אלא כזית שחרית וכזית ערבית יצא : ד"ה דמפטם : שם ע"ב

ו כל שאין מפורש במה מדבר אין דנין אותו בכלל ופרט : ד"ה מוקמא לך : שם

ז יום הכיפורים מכבדו בכסות נקייה דכתיב מקרא קודש : ד"ה וקראו מקרא : דף ז

ח היוצא דופן על ידי סם . ולא יצא דרך [בית] הרחם מה שמסירין בתוך מעיו כי אם מה שבלע : ד"ה יוצא דופן : שם

ט המחוייב ה' טבילות כיון שטבל פעם אחת שוב אין צריך לטבול : (דין זה בגמרא) דף ח

ארבעה מחוסרי כפרה

י גר שבא להתגייר בזמן הזה צריך טבילה : (דין זה בגמרא) דף ט

יא גר ועבד ואמה התושבים עושין מלאכה [בשבת] לעצמן אבל לא לאחרים : שם

יב לרבנן אין אשה סוטה שותה ושונה ולרבי יהודה באיש אחד ושני בועלין אין שונה : ד"ה סוטה אחת : ע"ב

יג ילדה וחזרה וילדה אם ימי טוהר דשני נמשכין אחר ימי טוהר דראשון מניינא דהכי ואם ימי טוהר דשני אין נמשכין אחר *(השני) מניינא דראשון ואם משכו ימי טוהר דראשון טפי מינה מניק . ראתה תוך ימי לידתה סופרת שבעת ימים מראייה א ואילך ילדה תוך ימי נדתה סופרת מלידתה ילדה נקבה ושוב אחר חמשה ימים ילדה זכר מונה מן הנקבה לעולם לחומרא: ד"ה וקולא נ"נ: דף י ע"א

יד המלאה בסלע מדרבנן ומדאורייתא בת דנקא י"מ כשמביאהו בסוף שנה יביאהו בסלע אבל משמיני והלאה (דפלה בן ח') יביאהו : ד"ה מכלל : דף יו"ד ע"ב

טו עשירית האיפה בפרוטה לפי הש"ס יגיע יותר ממעה ואי לפי חשבון ארבעה סאין בסלע : ד"ה עשירית : שם

אמרו לו

טז אמרו לו שנים מה בעליך אין צריכה רשות ב"ד כי אם בעד אחד : ד"ה מכלל דרישא : דף יא ע"ב

יז מגו במקום עדים לא אמרינן היינו היכא דגמרו לעדותן : ד"ה אם ירצה : דף יב

יח כשלוה חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים אי היכא דהוי מגו לחייב לחבירו לא אמרינן אלא היכא דלא כמגו להפטר : ד"ה לא עמדתי : דף יב

יט עדים ששמעו הדבר מפי בעלי מעשה אך לא נתכוונו להעיד ולא הוכחו שם לשם עדות אין בעדותן כלום אם אחר זמן באין להעיד בבית דין : ד"ה לא נתכוונתי : ע"ב

כ משקין שיש תורת מעיין עליהן מכשירין אפילו שלא לרצון ואפי' באין מאדם טהור ודוקא משקין הבאין מגוף טמא אבל משקין שנטמאו בארץ דינו כמשקה טהור : ד"ה ועוד מקום : דף יג

כא כהן ששתה יין ונשא כפיו פסול ושיעורו ברביעית לתפלה דבעי כוונה וכל שכן לברכת כהנים : ד"ה ונכנס : ע"ב

כב שאלו מרבן גמליאל כשהלכו ליקח בהמה לומר אף על פי שהיו טרודין היו עוסקין בתורה : ד"ה שהלכו : דף טו

כג שיעור עולה בשר וחלב כזית . ויין ב' לוגין כשעולה בתוך בשר תודה פסול בשר קדשים קלים אין בו מעילה לא לפני זריקה ולא לאחר זריקה :

ספק אכל

כד לרבי יהודה דבר שאין מתכוין חייב מן התורה : ד"ה סבירא ליה : דף כ ע"ב

כה כל דבר שהוא מתכוין והוא פסיק רישא [חייב אע"ג] דהוי מלאכה שאין צריכה לגופה : בא"ד :

דם שחיטה

כו לטמא אחרים בעינן כביצה ואין מקבל הכשר בפחות מכביצה : (עיין דף כא)

כז יש נוהגים כשמטגנין *) דג במחבת שופכין דם הנשאר בשולי קערה שמלחתו בתוכה או מערין הכל ביחד מן הקערה למחבת שלא ישאר הדם בפני עצמו בקערה כשאין בו קשקשים ונראה דאין צריך הואיל והדם היה בתוכו עד עכשיו :

כח חטאת העוף הבאה על הספק ונודע לו אחר כך שבודאי ילדה אין צריך להביא עוד הואיל ואין באה אלא להתירה בקדשים הואיל והותרה הותרה : ד"ה אם עד : דף כג ע"ב

המביא אשם

כט כל היכא דאיכא הרי והרי לא אוקימנא אחזקה :

ל הפקר שאדם מפקיר בעל כרחו כגון שמת גבר כל המחזיק בו זכה אבל הפקר לערך הרי שמלוה אותו ולא אכלו הרי אין מופקר לאחר :

לא כבש בסלע וקינין ברבעתים ועשירית האיפה בפרוטה מדרבנן :

לב בתולה משום מקודשת ראשונה לקדושה אחרת מעל :

סליק

---

*) נ"ע הראשון וצ"ל בתוספות חדשים

*) נ"א דגים

חדושי אגדות מהרש"א על מסכת כריתות

דף ח ע"ב (אין שומעין מלך בן מלך . ואי"ם וכו'). כל הסוגיא מפורש במס' הוריות פ"ג :

דף ו ע"ב (הכרי הלבונה ריחה רע ומנאה כו'). דהיינו שהפושעים אינו פורש מן הצבור וזה מדקדק לומר ומנאה הכתוב כו' ולא קאמר ותקריבו עמהם אלא דר"ל שהוא נמנה עמהם בתעניתם ואינו פורש מהם וכבתו זה יש ללמוד שהיו י"א מיני קטורת שהיה ריחן טוב ואחד הלבנה ריחו רע דיש לצרף גם הפושעים היינו בשים עדה קדושה שהן מנין עשרה בלא הוא אבל אין לצרפו בי' עמו וזכר לדבר לא אשחית בעבור העשרה אבל על פחות מי' לא התפלל ואביי דקאמר אגדה ואגודתו וגו' על פי הוונה א ואגודתו שהן עשר קהלות א לתפלה מש כדאמרינן במדרשות על ארץ התפלה יסדה שהיא נתונה עמהן בישראל וק"ל :

דף ז ע"ב (ותכרת וכו'). פירש"י ר"ש מתהלפת בד' קנות כו' עכ"ל ויהיה מלשון נחל קישון גרפם גם פי' רש"י שם כתגריפס א מתגרפת האפר מן הכירה עכ"ל והכא ליתא בכמה דוכתי בלשון הגמ' דהיינו פי' הגירוף שמהפך קצת מן הקטורת שהיא העיקר ומאן דדריס ולא הפרת היינו עובד ע"ז פירש"י כגון מעורר ומזמר לע"ז כו' עכ"ל ואין ערך אלא עובד ע"ז בשיתוף להקב"ה ואינו טפל בעיקר וק"ל :

דף ט ע"א (אלא טבילה כו'). ל"ע אמאי לא חשיב נמי שלא נכנסו לברית בלא הזאה כדכתיב ויזרק וגו' דסלקא דתים לאו היינו הזאה אלא זריקה על המזבח כפרש"י וק"ל :

דף יג ע"ב (ולשרום א שראה כו'). פירש"י שראה על איסור כו' ע"ש מפירושו נראה דשראה על דין שבי ול"ל השום' בס"פ היו בודקין ע"ש : שם (אם כל החקים אלו מדרשות). פירש"י מדרשות שדורשין בפירקא אסור לשתויי יין שיש בהן הוראה. הלכה למשה מסיני ויותר נראה לפרש מדרשות דבר שבא תמדרש חכמים כגון בי"ג דברים שהתורה נדרשת בהם וכן מוכח בפ"ק דקדושין שאמרו נמי שם החוקים אלו המדרשות כו' ועיין במהרש"א שם וק"ל : שם אמר דבר כו' א תלמוד ביד משה א הל"מ. כן היא הגירסא הנכונה ופי' דבר ה' בדבור בעלמא דדברים שבע"פ אי אפשר לאומרו לכותבן וביד משה היינו הל"מ שבא מיד משה מסיני וק"ל :

דף כח ע"א (יכול מפני שכבוד אב עדיף כו'). ר"ל יכול דמקרא מוכיח לה דעדיף כבוד אב מדכתיב כבד את אביך ואת אמך שהקדים כבוד אב לכבוד אם ובנתגרשה נמי אב קודם לאם מ"ע איש אמו ואביו תיראו שהקדים אם לאב גבי מורא תלמוד ששקולים אבל חכמים אמרו כן מסברא דכיבוד אב קודם בלא נתגרשה מפני שהוא ואמו כו' והכי אמרינן בפ"ק דקדושין בנתגרשה דתו הא מעתה ואביו ואמו שוין כן וק"ל : שם אם זכה הבן לפני הרב כו'. פי' ברמב"ם בפי' המשנה : שם מ"כ ד' טוחות כו'.

כל הסוגיא מפורש בפ' מקום שנהגו : הדרן עלך מסכת כריתות

המתרגם

באור מלות הלועזיות שברש"י ותוספות ממסכת כריתות

דף ו ע"א הצרי, טרף נטף וכו' מעצי הקטף וטרף היינו מידי דמנטף מן העץ וקורין נט"ף, (גומי, ברימהארץ): חלבנה, גלבנ"א (דאן מוטטערהארץ, איין הארץ, וועלכעס אויס איינער אין עטיאפיען, סיריען אונד אראביען וואכסענדען פפלאנצע פליסעט, דיא מאן ביא אונז דיא מוטטערהארצפפלאנצע אדער דאו גאללענקרויט נעננט): שבולת נרד, חד הוא ובלע"ז ספיג"א (דיא נארדע) והבלע"ז ספיג"א הוא תרגום של שבולת שיש שבלים מלאות זרע בתוכם לגמע הזה וגם בל"א קורין לו (שפיקענארדע), ועיין המתרגם ברכות מ"ג ב' ד"ה היליה דימה: בורית כרשינא (זייפע): כרשינא, הנה מאותו מקום נ"א עשב הנקרא פירש"ה שטמי"א שעושין ממנו בורית וכו' (זייפענקרויט) והוא עשב שמייבשין ושוחקין ורוחצין בו את הידים להוציא את הזוהמא :

דף יג ע"א ליחה סרוחה, קיטור"א בלע"ז, עיין המתרגם שבת נ' א' ד"ה מורסא :

דף טו ע"א בדלית, פריל"א של גפן היא, עיין המתרגם כתובות קי"א ב' ד"ה דלית :

דף כ ע"ב תוס' כגון וכו' אלא חזה עומר אותו שעושה הפחמין ביער קרבונ"ר בלע"ז וכו' (דער קאהלער, דער קאהלענברענער) :

דף כא ע"א רש"י בכף הירך וכו', דכל דאית ליה כף שקורין טולפ"א טוהג גיד הנשה וכו', עיין המתרגם חולין פ"ט ב' ד"ה כף :

דף כב ע"א שריף בלע"ז הומי"ד, עיין המתרגם ברכות ס"ג א' ד"ה צריף :

בפירוש המשניות להרמבם

פרק א משנה א נטף הוא עץ נקרא בלשון ערבי עוד בלאס"ן ובלע"ז סוס"ע דבלסמ"ו (באלזאמשטודע) והוסיף עוד לפרש ונקרא כן (כלומר נטף) לפי שהשמן נוטף ממנו : והלבנה אומרים עליו שהוא הנקרא בלשון ערבי מחלה"ב ויש אומרים לאד"ן ובלע"ז לאדנ"ו (לאראנגומי, איין וואהלריכענדעס הארץ, וועלכעס דיא בלעטטער דעם ציסטענראזענשטרויכעס ביא ווארמען וועטטער אויסשוויטצט, אונד צו אונז אלס איינע דונקעלגרויע מאססע, געמיינגליך אין געוואונדענער געשטאלט געבראכט ווירד) ועליו אמר שהוא שקר (שאין ריחו רע), והוסיף שם ויש אומרים מיע"ה (בלשון ערבי) ובלע"ז איסטורא"ק והוא הקרוב לפי שהגמרא ביאר שהלבנה ריחה רע ר"ל שריחה מאוס ע"כ (שטאראקס גומי, אויך יודענווייהרויך גענאננט) ובאמת גם זה אין ריחו רע: שבולת נרד, קרוי בלשון ערבי סנב"ל אל נרדי"ן ובלע"ז אספיקא נארד"י עיין לעיל ו' א' ד"ה שבולת נרד: וקנמון בלשון ערבי אוד הירד"י ובלע"ז לינגא אלואי"ם (אלאעהאלץ): וקלופה נ"כ קשר שליכ"ה (בערבי) ובלע"ז קאסיא לינגא (קאסיאהאלץ): כיפת הירדן, עמבר"א (בערבי) ובלע"ז אמבר"י (אמבראַ בערנשטיין) :